

Natuurtoets

Onderzoek in het kader van de realisatie van diverse woningen
aan de Koppelweg te Zeist

projectnr. 234834
revisie 0.2
7 mei 2013

auteur

ir. M. Korthorst

Opdrachtgever

BAM Woningbouw Utrecht
T.a.v. de heer ir. M. Bok
Postbus 25
3430 AA NIEUWEGEIN

datum vrijgave	beschrijving revisie 0.2	goedkeuring	vrijgave
7-5-2013	actualisatie en aanvulling o.b.v. commentaar gemeente Zeist.	K.E. van Dijk	A. van Dongen

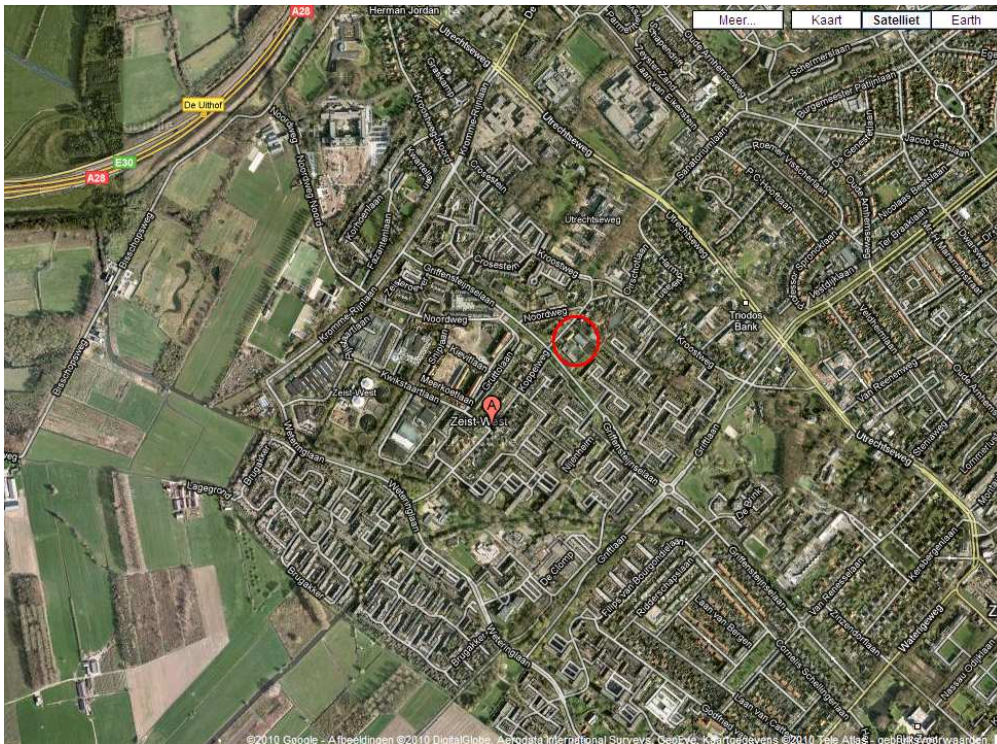
Inhoud	blz.
1	Inleiding 3
1.1	Aanleiding..... 3
1.2	Wettelijk kader 3
1.3	Doel 3
1.4	Werkwijze 4
1.5	Leeswijzer 4
2	Gebiedsbeschrijving 5
2.1	Situering plangebied..... 5
2.2	Bureaustudie natuurwaarden 5
2.3	Terreinbezoek..... 6
2.4	Conclusie Natuurwaarden 7
3	Toetsing effecten planontwikkeling 9
3.1	Beschrijving ingreep 9
3.2	Effecten op beschermde soorten 9
3.2.1	Vogels 9
3.2.2	Zoogdieren 10
3.2.3	Amfibieën 10
3.2.4	Planten 10
3.2.5	Overige beschermde soorten 11
4	Conclusies en aanbevelingen 12
4.1	Conclusie 12
4.2	Noodzakelijk vervolgonderzoek, vleermuisonderzoek..... 12
4.3	Zorgplicht..... 12
4.4	Tot slot..... 13
5	Literatuur..... 14
	Bijlage 1: Wettelijk Kader 15

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De initiatiefnemer is voornemens om binnen het plangebied aan de Koppelweg in de gemeente Zeist diverse woningen te realiseren. Om de ontwikkeling mogelijk te maken worden de aanwezige (bedrijfs-) panden gesloopt en bomen gekapt.

In het kader van de beoogde ontwikkeling dienen diverse gebiedsonderzoeken te worden uitgevoerd waaronder een onderzoek in het kader van de Flora- en faunawet.

Figuur 1-1: Ligging van het plangebied (rode omlijning) (bron google_maps)

1.2 Wettelijk kader

Vanuit de natuurwetgeving is de initiatiefnemer bij ruimtelijke ingrepen verplicht op de hoogte te zijn van de in het plangebied mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden, met als doel dat aan deze waarden zo min mogelijk schade wordt toegebracht. Indien schade aan beschermde soorten niet is te voorkomen, is mogelijk een ontheffing ex. art. 75 van de Flora- en Faunawet noodzakelijk.

Sinds 23 februari 2005 is het Vrijstellingsbesluit van kracht. Met dit besluit is geregeld dat voor algemeen voorkomende soorten een vrijstelling geldt bij ruimtelijke ingrepen en geen ontheffing meer aangevraagd hoeft te worden. Wel blijft de algemene zorgplicht van kracht (zie Bijlage 1 voor Wettelijk Kader).

1.3 Doel

Het doel van voorliggende toetsing is het opsporen van strijdigheden van de voorgenomen ontwikkeling met de Flora- en faunawet en het bepalen of de aanvraag van een ontheffing noodzakelijk is.

1.4 Werkwijze

Om eventuele strijdigheden met de Flora- en faunawet op te sporen dienen de volgende vragen te worden beantwoord:

1. Welke wettelijk beschermde soorten komen in het plangebied voor? Welke status hebben deze soorten?
2. Welke invloed heeft de geplande ontwikkeling op de (strikt) beschermde soorten in het plangebied?
3. Door welke maatregelen kunnen negatieve effecten op beschermde soorten worden voorkomen of verzacht?
4. Indien de duurzame staat van instandhouding van strikt beschermde soorten in gevaar komt, welk vervolgt raject dient dan doorlopen te worden?
5. Voor welke beschermde soorten moet een ontheffing aangevraagd worden?

Om bovenstaande vragen te beantwoorden zijn de volgende stappen doorlopen:

Stap 1. Bureaustudie

Op basis van literatuuronderzoek en verspreidingsatlassen is nagegaan of er wettelijk beschermde planten- of diersoorten in het plangebied voorkomen. Hierbij is o.a. gebruik gemaakt van verspreidingsatlassen en landelijke databases met natuurwaarnemingen, zoals www.telmee.nl en www.waarneming.nl.

Stap 2. Terreinbezoek

Na het bureauonderzoek is een terreinbezoek aan het plangebied en de omgeving gebracht. Hierbij is, op basis van de gegevens van de bureaustudie beoordeeld voor welke soorten het plangebied daadwerkelijk een geschikt habitat biedt en daarmee welke soorten er daadwerkelijk voor kunnen komen.

Stap 3. Effectenonderzoek

Op basis van de beschrijving van de voorgenomen maatregelen en de verzamelde gegevens van stap 1 en 2 zijn de (mogelijke) effecten (vernietiging, verstoring, versnippering) op de verwachte beschermde soorten beschreven. Voor de verwachte negatieve effecten op de beschermde soorten worden mitigerende maatregelen voorgesteld.

Stap 4. Conclusies en advies met betrekking tot de ontheffingsaanvraag

Op basis van stap 1 tot en met 3 zijn conclusies getrokken met betrekking tot eventuele overtredingen van verbodsbepalingen zoals genoemd in de Flora- en faunawet art. 75. In het rapport worden aanbevelingen gedaan voor te nemen vervolgstappen.

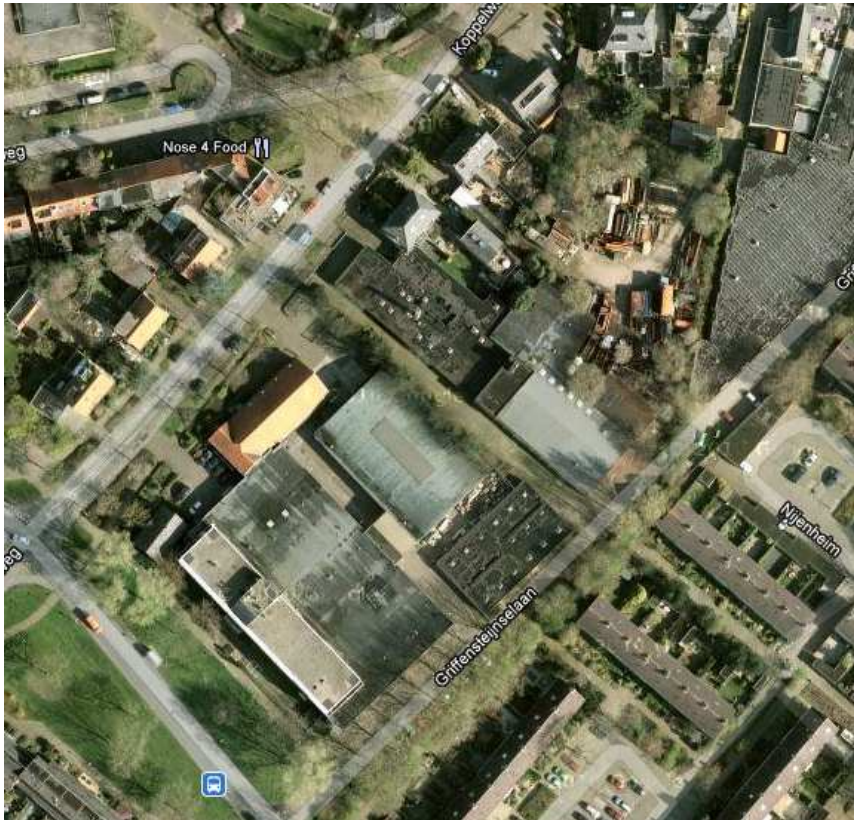
1.5 Leeswijzer

De achtergrondinformatie voor de natuurtoets en de resultaten van de toetsing staan beschreven in de hoofdstukken 2 en 3. Hoofdstuk 2 gaat dieper in op de resultaten van de bureaustudie en het veldbezoek. Hoofdstuk 3 omvat de effectenbeoordeling en maatregelen om effecten te voorkomen of beperken. Hoofdstuk 4 vormt de kern van deze rapportage, in dit hoofdstuk staan de conclusies van de toetsing beschreven. In de bijlage is een beschrijving opgenomen van het wettelijke kader rond natuurbescherming.

2 Gebiedsbeschrijving

2.1 Situering plangebied

De Koppelweg ligt centraal in de bebouwde kom van Zeist. Het plangebied ligt te midden van woonwijken.

Figuur 2-1: Detailopname van het plangebied. Op het plangebied zijn een aantal bedrijfsgebouwen aanwezig.

2.2 Bureaustudie natuurwaarden

Om een inschatting te maken van de soortgroepen en specifieke soorten die in en rond het plangebied voorkomen, zijn de landelijke databanken voor natuurwaarnemingen geraadpleegd, waaronder telmee.nl en waarneming.nl. Het invoerportaal waarneming.nl is een website waarop door vrijwilligers natuurwaarnemingen in Nederland worden verzameld. Telmee.nl is het invoerportaal van de landelijke Particuliere Gegevens-beherende Organisaties (PGO's). Er kan informatie over diverse soortgroepen tot op kilometerhokniveau worden verkregen.

Volgens telmee.nl en waarneming.nl komen in het plangebied voornamelijk soorten voor van de soortgroepen; zoogdieren, flora en vogels.

Aanvullende gegevens over het mogelijk voorkomen van beschermde soorten is verkregen uit verschillende verspreidingsatlassen. Het betreft hier gegevens van de soortgroepen broedvogels (SOVON, 2002), zoogdieren (Broekhuizen et al., 1992 en Twisk & Limpens, 2006), libellen (Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2002), dagvlinders (Bos et al., 2006), reptielen en amfibieën (www.RAVON.nl en Van Delft & Schuitema, 2005) en insecten (www.Naturalis.nl\EIS).

Op basis van de verspreidingsgegevens van een soort, in combinatie met kennis van de terreingeschiktheid voor deze soorten, is nagegaan of deze soorten mogelijk in het plangebied of de omgeving kunnen voorkomen.

In het kilometerhok waar het plangebied is gelegen zijn een aantal vleermuissoorten te verwachten zoals de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger. Verder zijn er diverse algemeen voorkomende grondgebonden zoogdiersoorten te verwachten zoals muizen en spitsmuizen. Deze soorten worden nader genoemd bij de beschrijving van de aanwezige biotopen in paragraaf 2.3.

Het voorkomen van wettelijk beschermde soorten in het uurhok of kilometerhok betekent niet dat deze soorten zich in de omgeving van het plangebied bevinden. Het plangebied omvat slechts een klein deel van het kilometerhok en daarmee ook een beperkt aantal verschillende biotopen en habitats. Met behulp van het terreinbezoek is nagegaan welke dit zijn. Hierdoor kan meer duidelijkheid gegeven worden over de voorkomende dan wel verwachte soorten in het plangebied.

Het plangebied heeft geen beschermde status in het kader van de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn of de Natuurbeschermingswet 1998. Het gebied behoort niet tot de ecologische hoofdstructuur.

2.3 Terreinbezoek

Het terrein is op 11 augustus 2011 bezocht door een deskundig ecooloog van Oranjewoud. Aan de Griffensteijnlaan staat een bedrijfsgebouw van 2 verdiepingen. Achter dit gebouw staan een tweetal aan elkaar geschakelde, leegstaande gebouwen, een kantoorpand en een voormalige fabriekshal. Langs de Koppelweg zijn nog een aantal in gebruik zijnde woning gelegen, achter deze woningen zijn nog een aantal kleinere bijgebouwen aanwezig.

Verder bestaat het plangebied terrein uit een verharde parkeerplaats en enkele hoog opgaande bomen. Verspreid over het terrein zijn diverse spullen opgeslagen.

Op basis van de bureaustudie en de aangetroffen biotopen is een beeld te krijgen van het voorkomen van beschermde soorten. De volgende biotopen zijn aangetroffen:

- bebouwing en bestrating
- struweel en enkele bomen

Hieronder volgt een beschrijving van de aanwezige biotopen en de beschermde soorten die kunnen worden verwacht.

Aanwezige bebouwing

Bebouwing vormt een potentieel biotoop voor algemene vleermuissoorten, vogels en kleine roofdieren als marterachtigen. Bij het terrein bezoek is daarom aandacht uit gegaan naar gaten in de (spouw)muren en daken, nissen in de muren waar vogels kunnen broeden.

In de te slopen gebouwen zijn diverse elementen gevonden die geschikt zijn voor vleermuizen, dit geldt met name voor het uit baksteen bestaande gebouw met hoge vierkanten schoorstenen (koppelweg 6). Er zijn openingen gevonden in muren en onder de dakrand die vleermuizen toegang bieden tot de ruimte erachter en eventueel de spouwmuren.

De diverse nissen onder de dakranden vormen geschikte broedplaatsen voor duiven en zwaluwen. Er zijn geen aanwijzingen voor duivennesten evenmin zijn nesten waargenomen van huis- of gierzwaluwen. De opgaande bomen vormen een geschikte nestplaats voor diverse vogelsoorten.

Tijdens het terreinbezoek aan de te slopen gebouwen geen nesten van soorten aangetroffen die een vermelding kennen op de aangepaste lijst met jaarrond beschermde vogelnesten (categorie 1 t/m 4).

Er zijn in de bebouwing geen sporen aangetroffen van de steenmarter. Wel kan de aanwezige bebouwing onderdeel uitmaken van het leefgebied van algemene zoogdieren, waaronder muizen en spitsmuizen, zoals de bosmuis, huismuis en huisspitsmuis.

Omdat er op het terrein geen waterpartijen zijn kunnen voortplantingswateren van amfibieën uitgesloten worden. Wel kunnen verschillende algemene amfibieën, zoals bruine kikker en gewone pad, het gebied als landbiotoop gebruiken. Het plangebied is ongeschikt voor beschermde flora of overige door de flora- en faunawet beschermde soortgroepen.

2.4 Conclusie Natuurwaarden

Uit de resultaten van de bureaustudie en het terreinbezoek blijkt dat in het plangebied algemeen beschermde soorten voor kunnen komen. Het gaat hier om soorten die algemeen voorkomen in Nederland (diverse soorten zoogdieren) en mogelijke strikt beschermde soorten (vleermuizen).

Algemene soorten

Sinds 23 februari 2005 is het Vrijstellingbesluit bij artikel 75 Flora- en faunawet van kracht. Voor potentieel aanwezige algemene soorten van Tabel 1 zoals bosmuis, bosspitsmuis, huisspitsmuis of egel geldt sindsdien een vrijstelling voor artikelen 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld, mits de zorgplicht in acht wordt genomen.

Strikt beschermde soorten

Voor strikt beschermde soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en Bijlage 1 AMvB art. 75 Flora- en faunawet - Tabel 3: gewone en ruige dwergvleermuis en laatvlieger geldt voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting geen vrijstelling. Ook niet op basis van een gedragscode. Voor deze soorten is een ontheffing nodig indien verbodsbepalingen worden overtreden. Voor bovengenoemde soorten uit Bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat voor een ruimtelijke ingreep alleen ontheffing kan worden verleend indien deze wordt aangevraagd op grond van een wettelijk belang uit de Habitatrichtlijn. Dit zijn:

- Bescherming van flora en fauna (b);
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d);
- Dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e).

Indien de werkzaamheden effect hebben op de bovengenoemde soorten uit Tabel 3 is een ontheffing nodig. De ontheffingsaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan vier criteria (zwarte toets):

- 1) In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast door de werkzaamheden?
- 2) Is er een wettelijk belang?
- 3) Is er andere bevredigende oplossing/alternatief?
- 4) Komt de gunstige staat van instandhouding niet in het geding?

De criteria staan naast elkaar en niet na elkaar (aan alle vier moet voldaan zijn).

Voor het verontrusten en verlies van leefgebied van strikt beschermde soorten kan een aanvullend compensatieplan noodzakelijk zijn, waarin in detail mitigerende en compenserende maatregelen worden uitgewerkt.

Vogels zijn niet opgenomen in Tabel 1 t/m 3 van de Flora- en faunawet; alle vogels zijn in Nederland beschermd. Werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust, of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord zijn verboden.

Tijdens werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met het broedseizoen. Hiervoor is geen standaardperiode, het gaat erom of er een broedgeval is. Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar gebruiken, zijn jaarrond beschermd. Slechts een beperkt aantal soorten bewoont het nest permanent of keer elk jaar terug naar hetzelfde nest. Deze soorten staan vermeld in categorie 1 t/m 4 van de 'Aangepaste lijst van jaarrond beschermde vogelnesten' (Ministerie van LNV,

2009). Indien de werkzaamheden effect hebben op deze soorten is een ontheffing nodig. Voor vogels kan alleen een ontheffing worden verleend op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Dit zijn:

- Bescherming van flora en fauna (b);
- Veiligheid van het luchtverkeer (c);
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d).

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik zijn alleen tijdens het broedseizoen beschermd. Voor deze soorten* is geen ontheffing nodig, indien werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden of maatregelen zijn getroffen om te voorkomen dat deze soorten zich vestigen tijdens het broedseizoen. Buiten het broedseizoen mag van deze soorten het nest worden verplaatst of verwijderd.

* Een deel van deze soorten zijn ondergebracht in categorie 5 van de 'Aangepaste lijst van jaarrond beschermde vogelnesten' (Ministerie van LNV, 2009). Hoewel het onderbrengen van deze soorten op deze lijst anders doet vermoeden is de vaste rust- en verblijfplaats van deze vogels niet jaarrond beschermd. Dit betreffen namelijk vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor gebroed hebben of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

3 Toetsing effecten planontwikkeling

3.1 Beschrijving ingreep

Om de geplande nieuwbouw te realiseren zal de bestaande bebouwing en grondstructuren verdwijnen. Het huidige groen zal verwijderd worden, nieuwe groene elementen zijn in het plan opgenomen.

Figuur 3-1: Stedenbouwkundig plan d.d. 14-12-2012.

3.2 Effecten op beschermde soorten

Uit de bureaustudie en het veldbezoek is naar voren gekomen dat ter plaatse van het plangebied algemeen beschermde soorten en strikt beschermde soorten voor kunnen komen. In deze paragraaf worden de mogelijke effecten van de voorgenomen herinrichting van het terrein op de aanwezige soortgroepen beschreven.

3.2.1 Vogels

De bomen en bosschages zijn geschikte broedplaatsen voor algemene broedvogels. Indien de sloop en kap plaatsvindt in het broedseizoen (in de periode 15 maart - eind juli) dan worden daarbij veelal broedende vogels verstoord. Alle broedende vogels zijn gelijk beschermd. Wettelijk gezien is het niet mogelijk om een ontheffing te verkrijgen voor het verstoren en verjagen van broedende vogels. Bij de kap van bomen in het plangebied wordt daarom rekening gehouden met het broedseizoen.

Wanneer de werkzaamheden buiten het broedseizoen worden uitgevoerd treedt wel enige verstoring op, wat resulteert alleen in het opvliegen van betreffende vogels. In dit geval (werkzaamheden in de periode september - maart) is sprake van een permanente verstoring, voordat vogels tot broeden komen. Door deze verstoring zullen broedvogels het plangebied mijden als broedplaatsen. Conform de zorgplicht (zie voor een toelichting hierop paragraaf 4.3) is het van belang om voor het broedseizoen, op de betreffende locaties, de vegetatie te verwijderen. Hierdoor zijn de effecten op broedende vogels tijdens het broedseizoen uit te sluiten. Bij de ontwikkeling van het plangebied wordt hiermee rekening gehouden.

Mogelijk broedt de bosuil in de eiken op de binnenplaats. Deze bomen worden gekapt waardoor deze mogelijke nestlocatie verdwijnen. Ten noorden en westen van het plan gebied blijft echter geschikt foerageergebied en mogelijke nestplaatsen behouden. Nesten van de bosuil zijn buiten het broedseizoen niet beschermd.

In het plangebied zijn geen nesten van soorten aangetroffen die een vermelding kennen op de aangepaste lijst met jaarrond beschermde vogelnesten (categorie 1 t/m 4).

De gunstige staat van instandhouding van de op het terrein voorkomende of verwachte vogelsoorten zal niet worden aangetast als gevolg van de ontwikkeling. De vegetatie dient buiten het broedseizoen te worden verwijderd.

3.2.2 Zoogdieren

De werkzaamheden kunnen met name schade veroorzaken aan algemene muizen en spitsmuizen. De in het plangebied aanwezige bebouwing maakt onderdeel uit van het leefgebied van deze algemene soorten. Schade voor deze soorten is maar moeilijk te voorkomen omdat muizen zich bij onraad terugtrekken in hun hol, maar zal door de solitaire levenswijze en hoge reproductiesnelheid beperkt zijn. De gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten voor het plangebied komt daarmee niet in het gedrang.

Daarnaast worden effecten op bovengenoemde algemene soorten zoals muizen beperkt door gefaseerd te werk te gaan. Dit houdt in dat eerst de vegetatie (struweel) wordt gekapt, gemaaid of verwijderd, alvorens in een later stadium bouwrijp te maken. Het hierdoor eerst minder geschikt gemaakte leefgebied kan dan tijdig door de aanwezige zoogdieren worden verlaten. Ten aanzien van deze soorten geldt dat ze niet tijdens de winterslaap mogen worden verstoord door het verwijderen van vegetatie. Dat betekent dat vegetatie (struweel) in de periode van eind september tot half november moet worden verwijderd. Bij de ontwikkeling van het plangebied wordt hiermee rekening gehouden.

Grotere algemene zoogdieren, als egel of mol hebben grote leefgebieden en zullen tijdens de werkzaamheden het plangebied mijden. In de omgeving is voldoende geschikt leef- en rustgebied aanwezig voor deze soorten. Van effecten op populatieniveau van deze soorten is als gevolg van de herinrichting van het plangebied daarom geen sprake.

Effecten op strikt beschermde vleermuizen zijn niet uit te sluiten. Omdat er geschikte invliegopeningen in de gebouwen zijn is het niet uit te sluiten dat er vaste verblijfplaatsen van deze soorten op het terrein aanwezig zijn. Het terrein is relatief groot, er zijn diverse locaties om te fungeren als zomer- of kraamverblijf voor algemene vleermuissoorten in het stedelijk gebied, zoals de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger. Vervolgonderzoek naar deze strikt beschermde soorten is dan ook noodzakelijk, zoals wordt aanbevolen in paragraaf 4.2. De resultaten van dit vervolgonderzoek zijn besproken in een separate rapportage.

De gunstige staat van instandhouding van voorkomende en verwachte zoogdieren zal niet worden aangetast als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling.

3.2.3 Amfibieën

Er zijn geen effecten te verwachten op strikt beschermde amfibieën, omdat ze niet zijn aangetroffen tijdens het terreinbezoek en de aangetroffen biotopen niet geschikt zijn.

3.2.4 Planten

Er zijn geen effecten te verwachten op beschermde planten, omdat ze niet zijn aangetroffen tijdens het terreinbezoek en de aangetroffen biotopen niet geschikt zijn.

3.2.5 Overige beschermde soorten

Er zijn geen effecten te verwachten op andere beschermde soorten, zoals dagvlinders, libellen en andere ongewervelden in het plangebied, omdat ze niet zijn aangetroffen tijdens het terreinbezoek en de aangetroffen biotopen niet of nauwelijks geschikt zijn.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusie

Kort samengevat is het resultaat van de natuurtoets dat zich ter hoogte van de koppelweg geen strikt beschermde dier- of plantensoorten zijn aangetroffen. Dat er verblijfplaatsen van strikt beschermde vleermuizen op het plangebied voorkomen is niet uitgesloten, hiervoor is nader onderzoek noodzakelijk (zie paragraaf 4.2).

Er zullen door de sloop en verwijdering van de gebouwen negatieve effecten optreden voor een aantal algemene beschermde soorten. Door een zorgvuldige werkwijze en het nemen van mitigerende maatregelen (o.a. ongeschikt maken van het leefgebied) kan schade worden voorkomen en blijven negatieve effecten beperkt. Voor de effecten op de algemene voorkomende, maar beschermde soorten hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd. Voor de algemene soorten geldt een vrijstelling.

Aangezien op het terrein in het voorjaar diverse broedende vogels zijn te verwachten dient hiermee in de planning en uitvoering rekeningen gehouden te worden. Het kappen van bomen en het verwijderen van struweel dient bij voorkeur in de periode augustus - februari plaats te vinden. Er mag in geen geval begroeiing gedurende het voorjaar verwijderd worden zonder ecologische inspectie vooraf.

4.2 Noodzakelijk vervolgonderzoek, vleermuisonderzoek

Uit de bevindingen van deze natuurtoets blijkt dat op het plangebied vleermuizen kunnen verblijven. Vleermuizen zijn strikt beschermde soorten en staan vermeld op tabel 3 van het Vrijstellingsbesluit en bijlage 4 van de Habitatrichtlijn. Voor deze soorten geldt een zwaar afwegingskader. Om te bepalen of de voorgenomen sloopwerkzaamheden een negatief effect hebben op deze beschermde soorten is het nodig om aanvullend onderzoek uit te voeren en om de aan- of afwezigheid vast te stellen.

Daarnaast is deze kennis noodzakelijk om, indien nodig, met succes een ontheffingsprocedure in het kader van de Flora- en faunawet te doorlopen en om gepaste mitigerende en compenserende maatregelen te kunnen formuleren.

De gebouwen dienen conform het vleermuisprotocol 2011 nader onderzocht te worden op verblijfplaatsen (zomer- kraam- en foerageergebied). Conform dit protocol zijn meerdere onderzoeksronden noodzakelijk in de periode maart - augustus.

Tijdens dit veldbezoek worden de gevels, ramen en grond/bestrating langs de gevels geïnspecteerd op de mogelijke aanwezigheid van sporen (mest/urinstrepen) die duiden op de aanwezigheid van vleermuizen. Bij het schemer gaan vleermuizen uitvliegen uit hun (kolonie-)verblijven. Op dat moment zal worden gekeken of er ook uitvliegende dieren uit de gebouwen komen. Eveneens zal er 's nachts en in de vroege ochtend worden gekeken naar mogelijke trek- en foerageerroutes van vleermuizen in de nabijheid van de te slopen gebouwen.

Voor het waarnemen van de aanwezige vleermuizen dient gebruik gemaakt te worden van een batdetector. De onderzoeken richt zich met name op gebouwbewonende vleermuissoorten, zoals gewone dwergvleermuis en laatvlieger.

4.3 Zorgplicht

Voor alle beschermde soorten, dus ook voor de soorten die zijn vrijgesteld van de ontheffingsplicht, geldt wel een zogenaamde 'algemene zorgplicht' (art. 2 Flora- en faunawet). Deze zorgplicht houdt in dat de initiatiefnemer passende maatregelen neemt om schade aan beschermde soorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het niet verontrusten of verstoren in de

kwetsbare perioden zoals de winterslaap, de voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen.

Werken buiten kwetsbare periode

De kwetsbare perioden voor de verschillende soortgroepen zijn niet allen gelijk. Als 'veilige' periode voor alle groepen geldt in het algemeen de periode van half augustus tot half november, de periode waarin de voortplantingstijd achter de rug is en dieren als vleermuizen, overige zoogdieren en amfibieën nog niet in winterslaap zijn. Indien voorbereidende werkzaamheden, bijvoorbeeld bouwrijp maken, in die periode worden uitgevoerd, kan daarna gedurende het winterseizoen en het daarop volgende voorjaar probleemloos worden gewerkt.

Werken in kwetsbare periode

Indien vooraf bekend is dat werkzaamheden moeten worden uitgevoerd binnen de kwetsbare perioden van de soorten, is het zaak ervoor te zorgen dat het gebied tegen die tijd ongeschikt is als leefgebied voor die soorten. Zo kan bijvoorbeeld vegetatie gedurende het groeiseizoen worden verwijderd, zodat er geen vogels gaan broeden en het tegen de winter ook ongeschikt is voor kleine zoogdieren die in winterslaap gaan.

Indien tijdens de uitvoering van de werkzaamheden beschermde soorten worden waargenomen dienen maatregelen te worden genomen om schade aan deze individuen zo veel mogelijk te voorkomen.

4.4 Tot slot

De voorliggende natuurtoets is gebaseerd op inventarisatiegegevens van derden, literatuuronderzoek en een verkennend terreinbezoek.

Een dergelijk onderzoek kan niet geheel uitsluiten, dat tijdens de uitvoering van de werkzaamheden, (strik) beschermde soorten worden aangetroffen. Gezien het gebruik en de kennis van aanwezige natuurwaarden in het plangebied worden de risico's op verstoring van beschermde soorten als minimaal ingeschat. Eventueel aangetroffen soorten dienen verplaatst te worden naar geschikt leefgebied in de omgeving.

5 Literatuur

Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. Van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, 3e herziene druk.

Delft, J.J.C.W. van & W. Schuitema, 2005. Werkatlas amfibieën en reptielen in Noord-Brabant. RAVON Noord-Brabant, Tilburg / Stichting RAVON, Nijmegen.

Lange, R., P. Twisk, A. van Winden & A. van Diepenbeek, 1994. Zoogdieren van West-Europa. Stichting Uitgeverij KNNV en VZZ i.s.m. Vereniging Natuurmonumenten.

Lenders, H.J.R., C.C.H. Marijnissen & R.P.W.H. Felix, 1993. Waarnemen en herkennen van amfibieën en reptielen in het veld. Uitgave van de Stichting RAVON, Nijmegen.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep. Augustus 2009.

SOVON, 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels. SOVON Vogelonderzoek Nederland, KNNV Uitgeverij / Naturalis / EIS-Nederland.

Twisk, P & H. Limpens, 2006. Een thuis voor de vleermuis. Beschermingsplan voor vleermuizen in Noord-Brabant. Zoogdierverseniging VZZ. In opdracht van de Provincie Noord-Brabant.

Internet:

www.ravon.nl

www.telmee.nl

www.waarneming.nl

www.zoogdieratlas.nl

Bijlage 1: Wettelijk Kader

Hieronder volgt een algemene beschrijving van de Natuurwetgeving, gevolgd door betreffende onderdelen van de wetgeving.

De Nederlandse natuurwetgeving

De Nederlandse natuurwetgeving valt uiteen in gebiedsbescherming en soortbescherming. De gebiedsbescherming is geïmplementeerd in de Natuurbeschermingswet 1998 en omvat de Natura 2000-gebieden. In de Natura 2000-gebieden zijn de beschermde natuurmonumenten alsmede de gebieden met de status Vogel- en/of de Habitatrichtlijn-gebied (voorheen Speciale Beschermingszones (SBZ's) opgenomen.

Globaal kan gesteld worden dat de gebiedsbescherming gericht is op de bescherming van de waarden waarvoor een gebied is aangewezen. Deze bescherming is gebiedspecifiek, maar kent wel de zogenaamde externe werking. Dat wil zeggen dat ook handelingen buiten het beschermde gebied niet mogen leiden tot verlies aan kwaliteit in het beschermde gebied.

De soortbescherming is opgenomen in de Flora- en faunawet. Deze wet omvat ook de bescherming van Habitatrichtlijnsoorten buiten de aangewezen Natura 2000-gebieden welke zijn vermeld in bijlage IV. Deze bescherming geldt overal in Nederland, ook in de beschermde gebieden. De soortbescherming kent geen externe werking. Projecten worden getoetst aan de directe invloed op beschermde waarden binnen de grenzen van het projectgebied.

Conform deze wet is de initiatiefnemer bij ruimtelijke ingrepen verplicht op de hoogte te zijn van mogelijke voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied.

Vanuit de kennis dienen plannen en projecten getoetst te worden aan eventuele strijdigheid met de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet (zie paragraaf 2.2 van het voorgaande rapport).

Flora- en faunawet

Onder de werking van de Flora- en faunawet vallen circa 1.000 diersoorten en plantensoorten. Alle inheemse zoogdieren (m.u.v. de huismuis en zwarte en bruine rat), vogels, amfibieën en reptielen zijn beschermd. Tevens hebben een aantal soorten planten, vissen, insecten en ongewervelden een beschermde status. Voor de in het wild voorkomende planten en dieren geldt de algemene zorgplicht (art. 2).

Volgens de Flora- en faunawet mogen beschermde diersoorten niet worden verwond, gevangen, opzettelijk worden verontrust of gedood. Voortplanting- of vaste rust- of verblijfplaatsen mogen niet worden beschadigd, vernield of verstoord.

Beschermde planten mogen op geen enkele wijze van hun groeiplaats worden verwijderd of vernield. De verbodsbepalingen van de wet staan genoemd in onderstaand kader.

Verboden handelingen met betrekking tot beschermde planten:

Artikel 8: Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op andere wijze van de groeiplaats verwijderen van planten

Artikel 13: Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van planten

Verboden handelingen met betrekking tot beschermde dieren:

Artikel 9: Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen van dieren. Het met het oog op bovenstaande doelen opsporen van dieren.

Artikel 10: Het opzettelijk verontrusten van dieren

Artikel 11: Het beschadigen, vernielen, uithalen wegnemen, verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren.

Artikel 13: Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van dieren

5

De werkingssfeer van de Flora- en faunawet is niet beperkt tot of gerelateerd aan speciaal aangewezen gebieden, maar geeft soorten **overal** in Nederland bescherming.

In artikel 75 van de Flora- en faunawet¹ worden de ontheffingsmogelijkheden weergegeven. Op 23 februari 2005 is de Algemene Maatregel van Bestuur m.b.t. artikel 75 van de Flora- en faunawet in werking getreden. Mid-dels deze AMvB wordt onder bepaalde voorwaarden een algemene vrijstelling geregeld van de ontheffingsplicht van de Flora- en faunawet. Deze vrijstelling geldt voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, bestendig gebruik en bestendig beheer en onderhoud en voor bepaalde (algemeen voorkomende) soorten. Welke voor-waar-den verbonden zijn aan de vrijstelling hangt af het de dier- of plantensoorten die voorkomen in het plan-gebied. In de AMvB worden hiertoe verschillende be-schermingsregimes onderscheiden.

- Soorten van tabel 1 – algemene soorten – lichtste beschermingsregime AMvB:

Voor deze soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling van de ontheffingsplicht. Voor deze soorten is derhalve geen ontheffing nodig. Wel geldt ten aanzien van deze soorten de zorgplicht, die eveneens van de Flora- en faunawet uitgaat.

Soorten die vallen onder de vrijstelling betreft onder andere algemene zoogdiersoorten, zoals algemene muizen- en spitsmuizen, de Egel, Konijn en Mol, Ree en Vos, algemene amfibieënsoorten, waaronder de Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander en plantensoorten als Grasklokje en Gewone dotterbloem.

- Soorten van tabel 2 – overige soorten – middelste beschermingsregime AMvB:

Voor soorten van tabel 2 van de AMvB is bij ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht, indien gewerkt wordt volgens een door het Ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode. Ontbreekt zo'n gedragscode, dan dient ontheffing aangevraagd te worden, welke wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort' (lichte toets). Daarnaast geldt ook voor soorten van tabel 2 de algemene zorgplicht.

- Soorten van tabel 3 – genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in Bijlage 1 van de AMvB – zwaarste beschermingsregime AMvB.

Voor soorten van tabel 3 geldt het zwaarste beschermingsregime en is bij ruimtelijke ontwikkelingen geen vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht, ook niet met een gedragscode. Voor deze soorten dient een ontheffing aangevraagd te worden, welke aan vier criteria wordt getoetst (zware toets): de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats wordt niet aangetast, er is sprake van een in of bij wet genoemd belang, er is geen alternatief en 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'. Daarnaast geldt ook voor soorten van tabel 3 de algemene zorgplicht.

Voor Bijlage 1 soorten uit Tabel 3 kan ontheffing worden aangevraagd op grond van alle belangen genoemd in het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten. In de praktijk komen bij Bijlage 1- soorten onderstaande vier belangen het meeste voor bij een ontheffing voor een ruimtelijke ingreep:

1. Bescherming van flora en fauna (b);
2. Volksgezondheid of openbare veiligheid (d);
3. Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e);
4. Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimte inrichting of ontwikkeling (j)

Voor Bijlage IV-soorten van de Habitatrichtlijn uit Tabel 3 geldt voor een ruimtelijke ingreep alleen ontheffing wordt verleend op grond van een belang uit de Habitatrichtlijn:

1. Bescherming flora en fauna (b)
2. Volksgezondheid of openbare veiligheid (d);
3. Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e);

¹ Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijzigingen van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen.

- Vogels

Vogels zijn niet opgenomen in Tabel 1 t/m 3; alle vogels zijn in Nederland gelijk beschermd. T.a.v. vogels geldt, dat werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust, of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord verboden zijn.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen geldt een vrijstelling wanneer gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Ontbreekt zo'n gedragscode dan dient formeel een ontheffing te worden aangevraagd. Voor broedvogels wordt echter geen ontheffing verleend waarbij als voorwaarde wordt gesteld dat broedvogels niet verstoord mogen worden tijdens het kwetsbare broedseizoen; dit mede in het kader van de algemene zorgplicht die ook voor vogels geldt.

Bescherming van vogelnesten

Tijdens werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met het broedseizoen. Hiervoor is geen standaardperiode, het gaat erom of er een broedgeval is. Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar gebruiken, zijn jaarrond beschermd. Slechts een beperkt aantal soorten bewoont het nest permanent of keer elk jaar terug naar hetzelfde nest. Deze soorten staan vermeld in categorie 1 t/m 4 van de 'Aangepaste lijst van jaarrond beschermde vogelnesten' (Ministerie van LNV, 2009). Indien de werkzaamheden effect hebben op deze soorten is een ontheffing nodig. Voor vogels kan alleen een ontheffing worden verleend op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Dit zijn:

- Bescherming van flora en fauna (b);
- Veiligheid van het luchtverkeer (c);
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d).

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik zijn alleen tijdens het broedseizoen beschermd. Voor deze soorten* is geen ontheffing nodig, indien werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden of maatregelen zijn getroffen om te voorkomen dat deze soorten zich op de bouwplaats gaan vestigen tijdens het broedseizoen. Buiten het broedseizoen mag van deze soorten het nest worden verplaatst of verwijderd.

* Een deel van deze soorten zijn ondergebracht in categorie 5 van de 'Aangepaste lijst van jaarrond beschermde vogelnesten' (Ministerie van LNV, 2009). Hoewel het onderbrengen van deze soorten op deze lijst anders doet vermoeden is de vaste rust- en verblijfplaats van deze vogels niet jaarrond beschermd. Dit betreffen namelijk vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor gebroed hebben of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.